

ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ЕПАРХІЇ

Кожен дослідник знає, як багато часу і праці необхідно віддавати пошукам потрібної літератури, якщо немає бібліографії з відповідної теми. 1993 року Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Короленка віддрукувала бібліографічний покажчик «З історії Чернігівської єпархії» склала Л. В. Студьонова). Тож тепер науковець і просто зацікавлений читач має змогу знайти майже тисячу публікацій українських і російських авторів з цього питання.

Упорядник видання добре відома, оскільки багато років складає і публікує бібліографічні праці, присвячені вивченню минулого і сьогодення нашого краю. Після появи бібліографічного довідника «Пам'ятки історії та культури Чернігівщини» (російською мовою, укладач Л. В. Студьонова, Чернігів, 1984), що пов'язаний в деякій мірі з історією Чернігівської єпархії, новий збірник є більш конкретно спрямованим.

А коли врахувати, що спеціальні бібліографічні покажчики матеріалів про нашу єпархію видано лише в Чернігові і лише в дорадянські часи, можна сміливо стверджувати: маємо перше більш-менш повне довідкове видання з визначеної проблематики.

Обкладинка супроводжується присвятою: до 1000-ліття утворення Чернігівської єпархії. В певеличкій, але змістовній передмові укладач зазначає, що метою покажчика є висвітлити найважливіші події з історії єпархії та діяльність представників чернігівського духовництва. У виданні зібрано значний за обсягом матеріал з друкованих джерел, численних довідкових і періодичних видань, починаючи з 1861-го і закінчуючи 1992-м роками. Перелік їх добре продуманий. Чітко систематизовано матеріал як у першому (загальному) розділі, так і в подальших, де йдеться про церкви, собори, монастирі Чернігівщини та їх архітекторів, про духовну освіту та її окремі заклади, про церковну пресу, бібліотеки і музей, про благодійну діяльність церкви, релігійні свята. Не всі теми окреслено однаково повно, але тут нема вини укладача. Зрозуміло, що це сталося за об'єктивних обставин — за нестачею матеріалу. Тому в передмові визначено, що збірник не претендує на вичерпне розкриття теми.

Назви публікацій супроводжуються коротенькими поясненнями їх змісту. Полегшують і прискорюють користування довідником допоміжні покажчики: алфавітний — авторів і назв публікацій — та іменний. Дуже добре, що в окремих розділах виділено тематичні підрозділи, присвячені діячам церкви. Розміщення матеріалу в такій послідовності здається цілком виправданим, оскільки ці групи тематично пов'язані між собою. Чимало корисного з них почерпнуть дослідники життя і культурної діяльності Л. Барановича, І. Максимовича, Ф. Углицького, Філарета (Гумілевського), Д. Ростовського та інших.

Особливу увагу слід звернути на літературу про культові, речові і мистецькі пам'ятки, зокрема ікони. Проблема їх наукового вивчення, як і українського іконопису взагалі, майже зовсім не розроблена. У вітчизняній бібліографії представлена, на жаль, небагатьма науковими працями і розвідками. Тож маємо одну з перших спроб бібліографічної розробки цієї теми на рівні чернігівського регіону. По краплині зібрано публікації про найвідоміші ікони, їх розповсюдження по єпархії, збирання і початок вивчення в єпархіальному музеї-древлешовніці, про художні іконописні майстерні. Ці відомості у великій мірі допоможуть музейним працівникам у вивченні і науковій паспортизації пам'яток церковної архітектури, історичних цінностей та витворів образотворчого мистецтва в музеях.

Розділи покажчика про культові предмети історії і мистецтва, на мою думку, можливо дещо розширити. Адже існують друковані матеріали не лише про твори церковного малярства, а і про зразки старовинного золотного шитва та гаптування, ювелірного мистецтва, художнього ковальства і литва, різьблення по дереву, книгодрукування з чернігівських церков, соборів, монастирських ризниць, музеїв, які вже сто років тому по праву вважались унікальними і про які було відомо в наукових колах не лише Чернігова, а й за його межами. На жаль, наявність джерел з цих питань в фондах обласної бібліотеки та державного обласного архіву трохи обмежена. Тож є пропозиція — з часом доповнити бібліографічний довідник відповідною літературою, що зберігається в наукових книгозбірнях Чернігівського педагогічного інституту, історичного музею ім. В. В. Тарновського, історико-архітектурного заповідника, Чернігівської єпархії. Це, певно, розширить і діапазон інших тем, пов'язаних з історією єпархії. Тільки чи будуть реальні умови і зацікавленість з боку відповідних установ для виконання такої серйозної роботи?

Цюври невеликий обсяг і тираж, бібліографічний покажчик є змістовним і потрібним. Кожен, хто цікавиться проблемами історичного минулого і сьогоdnішнього життя Чернігівської єпархії, знайде в рецензованій праці цінну інформацію. Немає сумніву, що видання буде широко використано на Чернігівщині та за її межами, в наукових дослідженнях істориків, краєзнавців, архітекторів, мистецтвознавців, викладачів і студентів. Тим самим він покладе початок глїбшому вивченню історії Чернігівської єпархії не лише серед фахівців, а і серед молоді.

Світлана КУРАЧ.